

Dokumenttype NOU 1986:17**Dokumentdato****Tittel** Landbruksfagskolene - Videregående opplæring i landbruksfag og naturbruk**Kapittel** 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
3.1 Mål for videregående opplæring i landbruksfag og naturbruk (kapittel 7)
Mål for opplæringen

Det vil fortsatt være et hovedformål å gi best mulig yrkesopplæring til dem som skal ha et yrke i landbruket i framtiden enten det er som heltids eller deltids brukere og enten de skal drive allsidig eller med spesialiserte produksjoner.

I tillegg mener utvalget at målet må utvides til å gjelde alle som ønsker å lære noe om landbruk i vid forstand selv om ikke hensikten er å finne et yrke i landbruket. Det vil være til fordel for landbruket og for samfunnet om flest mulig har kunnskaper om landbruk.

Det må gis klare regler for hva som er kompetansegivende fagopplæring.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
3.1 Mål for videregående opplæring i landbruksfag og naturbruk (kapittel 7)
Behovet for elevplasser

Når en skal vurdere behovet for elevplasser ved skolene, vil følgende momenter tale for økt kapasitetsbehov:

- Det er et mål at andelen brukere med fagopplæring skal stige.
- Utvalget foreslår ett år lenger skolegang enn før fram til full fagopplæring.

Andre momenter taler for mindre søkning til skolene:

- Antall brukere med landbruk som hovedyrke ser ut til å gå ned.
- Ungdomskullene blir mindre, og det vil redusere søkningen til all videregående opplæring.

Utvalget venter at disse forskjellige momenter vil gi som resultat at nåværende elevkapasitet stort sett vil være tilstrekkelig også i framtiden.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
3.2 Studieretning for landbruksfag og naturbruk (kapittel 8)

I forhold til nåværende landbruksopplæring foreslår utvalget at tilbudet utvides til å omfatte bygdenæringsfag i vid forstand.

Akvakultur er et fagområde som baseres på emner der landbruksopplæringen har kompetanse og erfaring. Slike emner er arve- og avlslære, ernærings- og

foringslære, sykdomslære og hygiene.

Det er et påtrengende behov for opplæring i akvakulturfag, og det fagmiljø som er opparbeidet gjennom landbruksopplæringen, bør komme inn i samarbeid med andre miljøer. Dette vil bidra til å styrke akvakulturoplæringen.

Naturforvaltning i betydningen bevaring og bruk av alle naturressurser er et annet utvidelsesområde for landbruksopplæring.

Her bør det utvikles opplæringstilbud utover det som hittil har vært vanlig i landbruksopplæringen. Bygdeturisme, friluftsliv og rekreasjon er stikkord for områder som vil komme til å få økt betydning som bygdenæring.

Bioteknologi er et fag i meget rask utvikling. Faget må få plass i landbruksopplæringen og i all biologiundervisning i den videregående skolen.

Elektronisk databehandling er et nødvendig redskapsfag som i all annen opplæring i dag.

Andre fag og emner kommer sannsynligvis til.

For å dekke et slikt utvidet opplæringsprogram foreslår utvalget at det opprettes en ny studieretning med navnet studieretning for landbruksfag og naturbruk. Navnet indikerer at opplæringen skal gjelde bevaring, forbedring og utnyttelse av naturgrunnet. Landbruk er fortsatt en vesentlig del av dette.

Et mindretall på to medlemmer foreslår at navnet bør være: studieretning for biologiske fag og naturbruk.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner

3.3 Kursordning og utdanningstilbud (kapittel 9)

Det foreslås en treårig utdanning fram til full fagopplæring (eksempler: agronom, gartner, skogagronom) og dessuten et tilbud om et fjerde år.

Det totale tilbudet organiseres som et grunnkurs i landbruk og deretter videregående kurs I, II og III.

Praksisdelen av utdanningen må styrkes.

Grunnkurs landbruksfag må være så allsidig som mulig ut fra forholdene der kurset holdes. Det må gi grunnlag for inntak i videregående kurs I ved alle linjer innen studieretningen og relevante linjer i andre studieretninger.

Videregående kurs I er nytt i forhold til tidligere kursordning ved landbrukets fagskoler, og det kommer i tillegg til nåværende skoletilbud.

En vesentlig grunn til å sette inn dette videregående kurs I er å styrke praksisdelen i opplæringen. Det innebærer at skolene må ta større del av ansvaret for praksisopplæringen fordi det er mangel på praktikantmuligheter i næringen selv.

Videregående kurs I må få et vesentlig innslag av skoleledete praksisøvinger. Dette kurset må også være så allsidig som mulig, mens videregående kurs II, og særlig kurs III, bør være sterkere spesialisert.

Videregående kurs III vil kunne erstatte en del av de teknikerkurs som i dag holdes ved noen fagskoler i landbruk.

Parallelt med videregående kurs III bør det tilbys et påbyggingskurs i allmennfag for dem som vil skaffe seg studiekompetanse for høyere utdanning. Det forutsettes at elementer i studiekompetansen er oppnådd gjennom yrkesutdannelsen og at det allmennfaglige påbyggingsåret skal bygge på og komplettere disse elementer.

Praksis og/eller annen videregående skolegang må kunne gi avkorting av utdanningsgangen. Mest aktuelt vil det være å erstatte grunnkurset.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
 3.4 Lov, departementstilknytning, administrasjon og eierforhold. (kapittel 10)
 Lov og departementstilknytning

Utvalget har foreslått at det etableres en ny studieretning med utvidede oppgaver i forhold til nåværende landbruksopplæring. Tilbudet i den nye studieretningen må utvikles i samarbeid med andre studieretninger, og det må utarbeides muligheter for overgang mellom denne studieretningen og andre studieretninger i den videregående skolen.

For å lette dette samarbeidet, og for å kunne presentere tilbudet på lik linje med alle andre utdanningstilbud på videregående skoles nivå, mener et samlet utvalg at studieretningen for landbruksfag og naturbruk (flertallets navneforslag) bør bli en del av den videregående skolen og derfor legges inn under Lov om videregående opplæring.

En konsekvens av dette må, etter utvalgets mening, være at administrasjonen av den nye studieretningen legges til Kirke- og Undervisningsdepartementet, som administrerer all annen videregående opplæring.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
 3.4 Lov, departementstilknytning, administrasjon og eierforhold. (kapittel 10)
 Administrasjon

Forslaget om at studieretningen for landbruksfag og naturbruk skal legges inn under Lov om videregående opplæring og administreres av Kirke- og Undervisningsdepartementet, vil innebære administrative endringer.

Utvalget foreslår følgende administrative tiltak:

- I Kirke- og Undervisningsdepartementet opprettes et kontor med byråsjef og to medarbeidere med faglig og pedagogisk bakgrunn.
- Rådet for videregående opplæring oppretter et studieretningsutvalg ved representasjon fra interesserte næringer.
- I sekretariatet til Rådet for videregående opplæring tilsettes tre fagkonsulenter som tilsammen kan dekke fagområdene til den nye studieretningen.
- Ved hvert fylkesskolekontor tilsettes en medarbeider med kompetanse innen området landbruksfag og naturbruk.

Utvalget legger også vekt på at en i hvert fylke må nytte muligheten til å opprette rådgivende yrkesutvalg. Det vil sikre kontakten mellom næringsliv og skole og gi næringens representanter større muligheter enn før til å øve innflytelse på utdanningstilbudet.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner
 3.4 Lov, departementstilknytning, administrasjon og eierforhold. (kapittel 10)

Eierforhold

I og med at studieretningen for landbruksfag og naturbruk blir lagt inn under lov om videregående opplæring, konstaterer utvalget at skoletilbudet er fylkeskommunenes ansvar. Bare i helt spesielle tilfeller bør staten drive videregående skoler. Staten har imidlertid et spesielt økonomisk ansvar for å sikre opplæringstilbud på områder der elevtallet er så lite at det er behov for bare få klasser i landet.

Det foreslås forhandlinger mellom staten og de respektive fylker for å sikre framtidig eksistens og utvikling ved de nåværende statsskoler i landbruksfag og at skolene deretter overføres til fylkene.

Tre skoler i Nord-Norge, Finnmark landbruksskole, Statens reindriftsskole og Maskinførerskolen for landbruk, bør fortsatt være statsskoler også etter overføring til Kirke- og Undervisningsdepartementet.

To skoler, Statens skogsskole, Kongsberg og Jæren meieriskole, gir bare forkurs for Landbrukshøgskolen. De bør derfor fortsatt ligge under Landbruksdepartementet, som høgskolen selv, og være statsdrevne.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner 3.5 Praktisk bedrift (kapittel 11) Behov for gårdsbruk

Utvalget hevder at forslaget om ny, utvidet studieretning og større krav til praksisopplæring vil føre til økt behov for praktisk bedrift og ressurser for praksisopplæring.

Først og fremst trengs de praktiske driftsgreiner til opplæring, og dessuten skaper bedriften faglig kontakt, gir et faglig miljø og bidrar til trivsel på skolen.

Skolebedriften gir også grunnlag for forsøksvirksomhet i samarbeid med forsøksringer og forskningsinstitusjoner.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets hovedkonklusjoner 3.5 Praktisk bedrift (kapittel 11) Vurdering av driftsresultat

Det må brukes andre lønnsomhetsmål for en skolebedrift enn ved en bedrift der økonomisk utbytte er hovedmålet. Driftsopplegget ved en praktisk bedrift på skolen er bundet av det som er hovedhensikten: å tjene som undervisningsmiddel.

Den praktiske bedrift bør budsjetteres som en del av skolevirksomheten og ikke ha isolert budsjett som inntektsgivende virksomhet.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets

hovedkonklusjoner
3.6 Internat eller andre botilbud (kapittel 12)

Utvalget slår fast at det fortsatt vil være behov for et botilbud for elevene selv om flere og flere bor hjemme og reiser fram og tilbake til skolen. Det vil alltid være noen som har for lang veg til å pendle, og hybeltilbud i nærheten av skolen er det for lite av mange steder.

Det tradisjonelle kostskoleprinsippet med full pensjon kan etter hvert bli for kostbart og er vanskelig å drive. Utvalget har derfor pekt på alternative løsninger, som hybeltilbud med mulighet for matlaging og begrenset tilbud på måltider i kantine.

Det er et krav at skolen skal bidra til holdningsskaping ved bl.a å fremme menneskelig likeverd og likestilling, åndsfrihet og toleranse m.v. Det gjelder først og fremst gjennom undervisningen og i skoletida. Men når elevene bor på skolen, må skolen også aktivt medvirke til å skape godt miljø utenom skoletida. Dette arbeidet må styrkes.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets
hovedkonklusjoner
3.7 Voksenopplæring, etterutdanning, samarbeid
skole/rådgivningstjeneste (kapittel 13)

Utvalget slår fast at det er et stort og økende behov for voksenopplæring.

Skolen har her en tosidig oppgave. Det ene er å holde kurs, tilpasset til voksne, som dekker førstegangsopplæringen slik den er beskrevet i læreplanen for det enkelte kurs.

Det andre er å holde, eller medvirke til, etterutdanningskurs med varighet fra en dag og oppover til noen uker. Innhold og presentasjon må være dagsaktuelt.

Det er behov for samarbeid mellom offentlig og privat rådgivningstjeneste, frivillige opplysningsorganisasjoner, skolemyndigheter og skoler. Utvalget støtter tidligere forslag om samarbeidsorgan.

Ressurser til administrasjon av voksenopplæring må innarbeides i beregningen av skolens samlede ressurs.

Kapittel 3 - Sammendrag og utvalgets
hovedkonklusjoner
3.8 Utdanningskrav for lærere og etterutdanning
(kapittel 14)

Utvalget foreslår at kompetansekrav for lærere i studieretningen for landbruksfag og naturbruk må bli de samme som for lærere ellers i den videregående skolen.

Kompetansen er sammensatt av en faglig del og en pedagogisk del.

Det bør opprettes flere utdanningsveger for faglærere, men faglig kompetanse må også kunne oppnås gjennom ordinær fagopplæring og yrkespraksis.

For den pedagogiske utdanning er det viktig at en kan ha en

yrkespedagogisk institusjon som kan arbeide både med undervisning, forskning og metodikkutvikling.

Den samme institusjon må tilby etterutdanning for lærere.
